

Új Ru(II)- és Ir(I)-N-heterociklusos karbén komplexek előállítása és katalitikus alkalmazásai

Dr. MAROZSÁN Natália¹, OROSZ Krisztina¹, Dr. HORVÁTH Henrietta²,
Dr. KATHÓ Ágnes², Dr. UDVARDY Antal¹, Dr. PAPP Gábor¹, Prof. Dr.
JOÓ Ferenc^{1,2}

¹Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Kémiai Intézet,
Fizikai Kémiai Tanszék,

²MTA-DE Redoxi- és Homogén Katalitikus Reakciók Mechanizmusa Kutatócsoport,
Debrecen, 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.

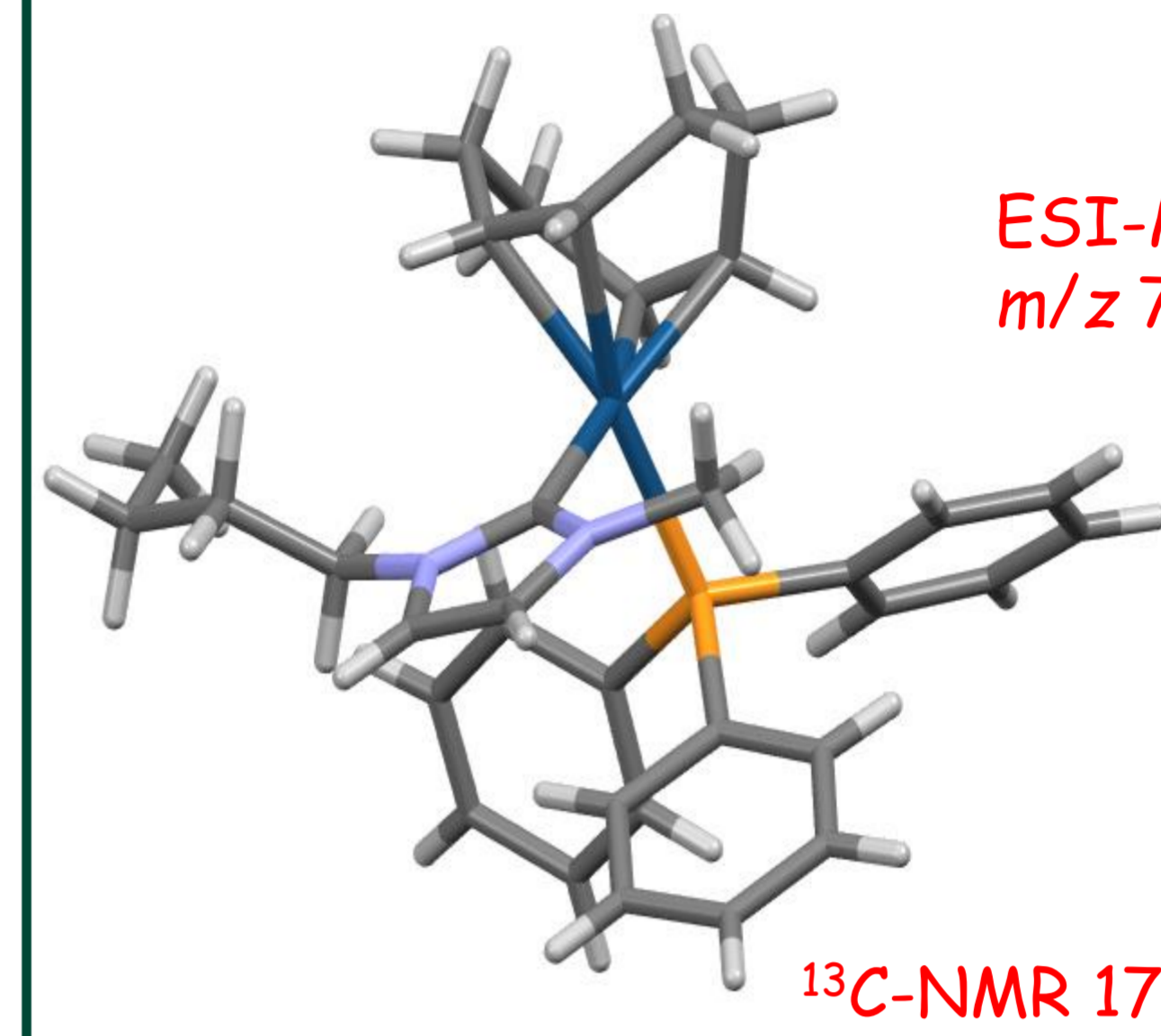
#marozsan.natalia@science.unideb.hu

Bevezetés

Az optikai tisztaság elengedhetetlen követelmény a királis gyógyszerhatóanyagokkal szemben, hiszen az enantiomereknek eltérő élettani hatásuk lehet. Az ún. dinamikus kinetikus rezolválás egyik lépése a kedvezőtlen enantiomer racemizációja. Ilyen folyamat elősegítésére állítottuk elő a foszfin és karbén ligandumot egyaránt tartalmazó [RuCl(emim)(η^6 -*p*-cimol)(PR₃)]Cl komplexeket¹. Hasonló céllal szintén előállítottuk a komplex Ir(I)- analógját.

[1] N. Marozsán, H. Horváth, É. Kováts, A. Udvardy, A. Erdei, M. Pungel, F. Joó, , Molecular Catalysis, 445, 248-256, 2018

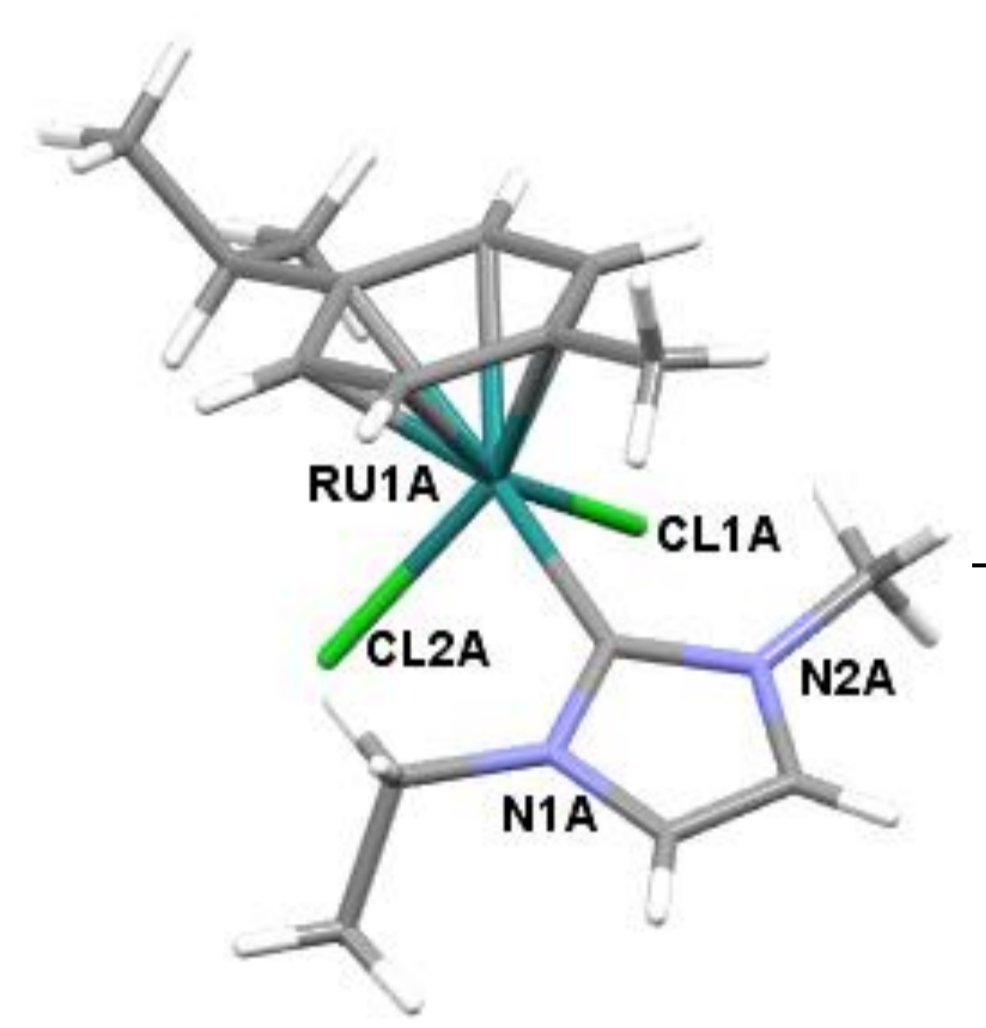
[Ir(bmim)(η^4 -cod)(PPh₃)PF₆] komplex

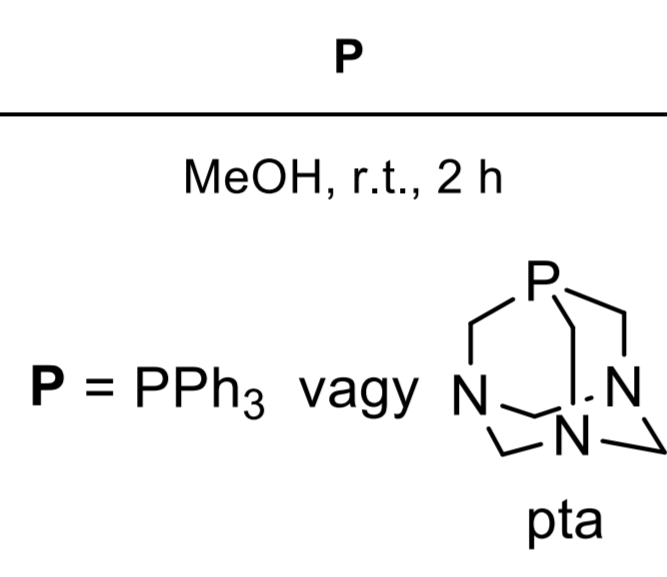
ESI-MS (CH₂Cl₂):
m/z 701,259 ([M]⁺, calc. 701,263)

¹³C-NMR 172,53 (d, ²J_{P-C} = 9,8 Hz NCN)

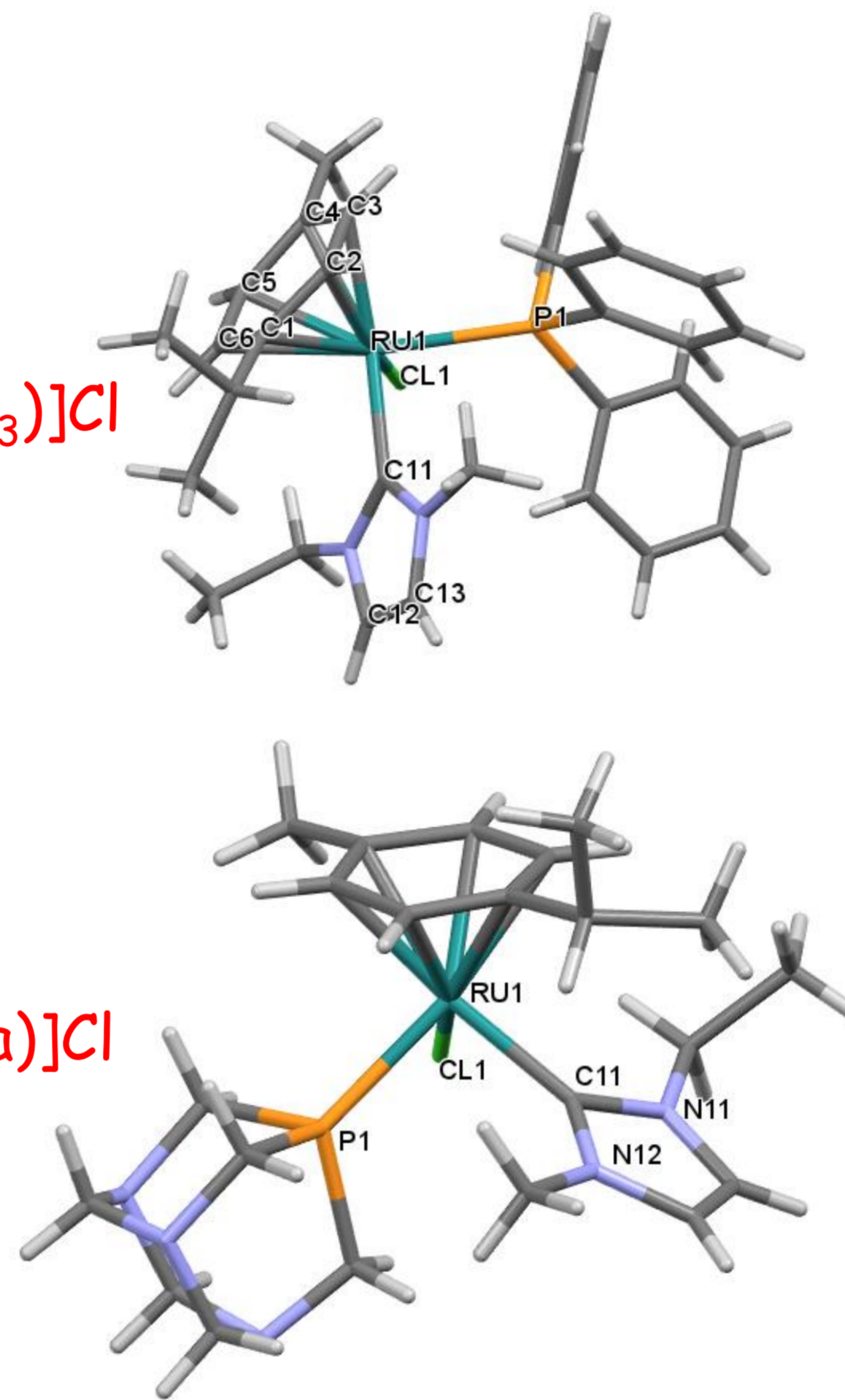
Ru(II)-N-heterociklusos karbén komplexek

[RuCl(emim)(η^6 -*p*-cimol)(PPh₃)]Cl

[RuCl(emim)(η^6 -*p*-cimol)(pta)]Cl

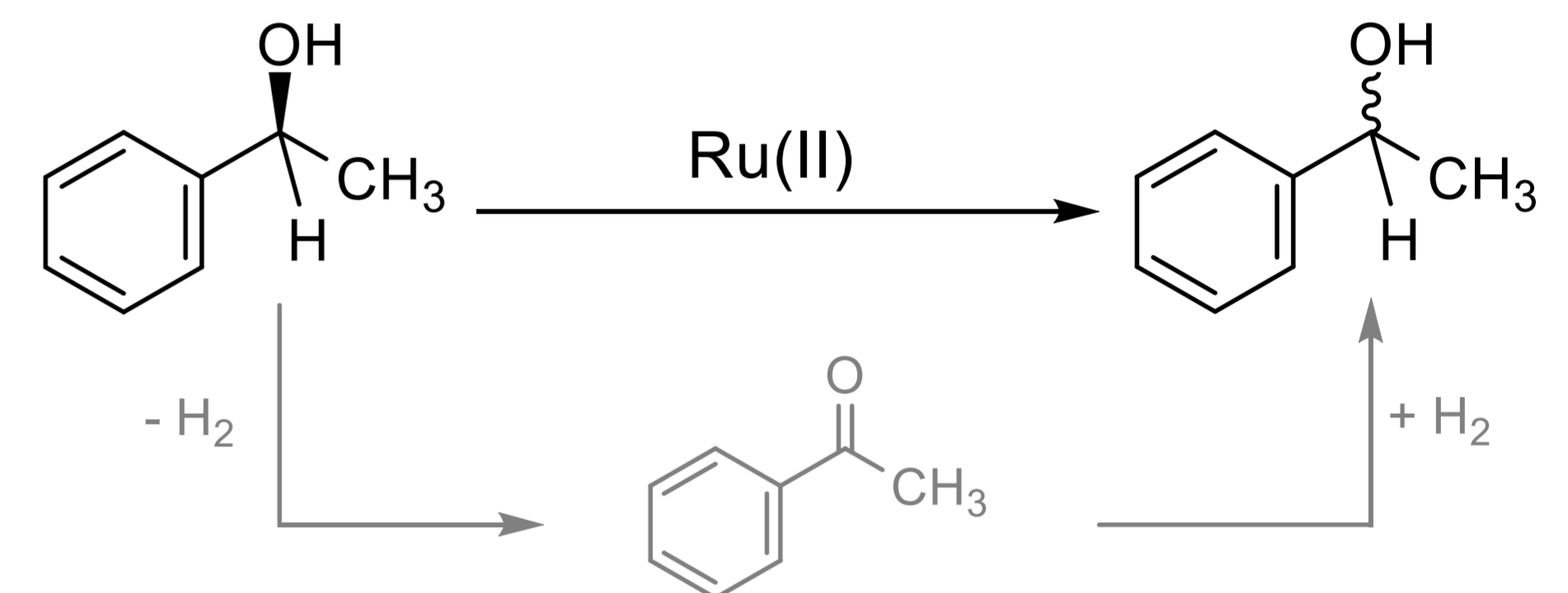

[RuCl₂(emim)(η^6 -*p*-cimol)]

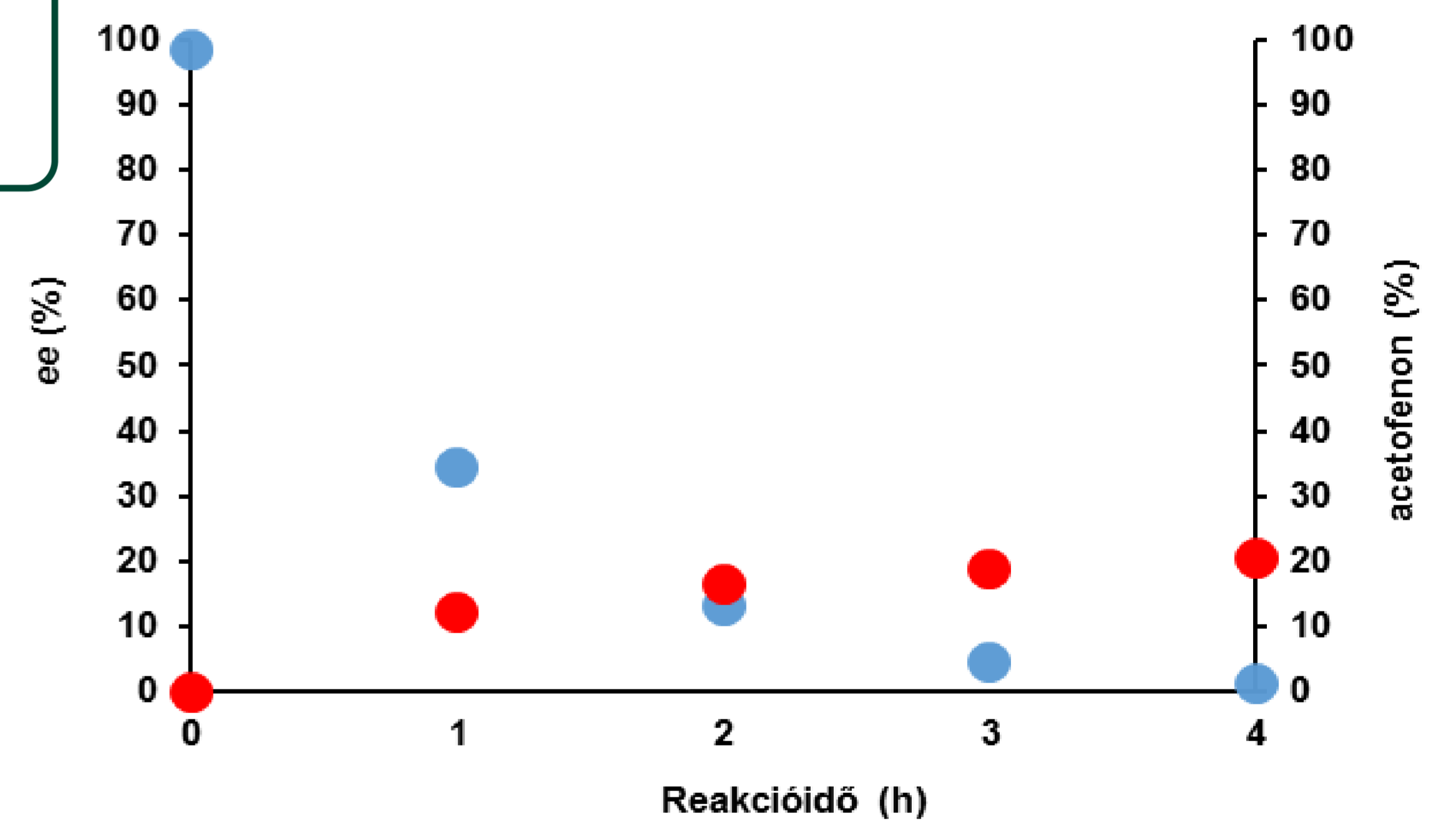
Ru(II)- karbén C : ¹³C-NMR 173,8 ppm

Elemanalízis (%). Mért: C, 45,98; H, 5,67; N, 6,69 %;
C₁₆H₂₄N₂Cl₂Ru-ra számolt: C, 46,15; H, 5,81; N, 6,72 %.

Az (S)-1-feniletanol racemizációja

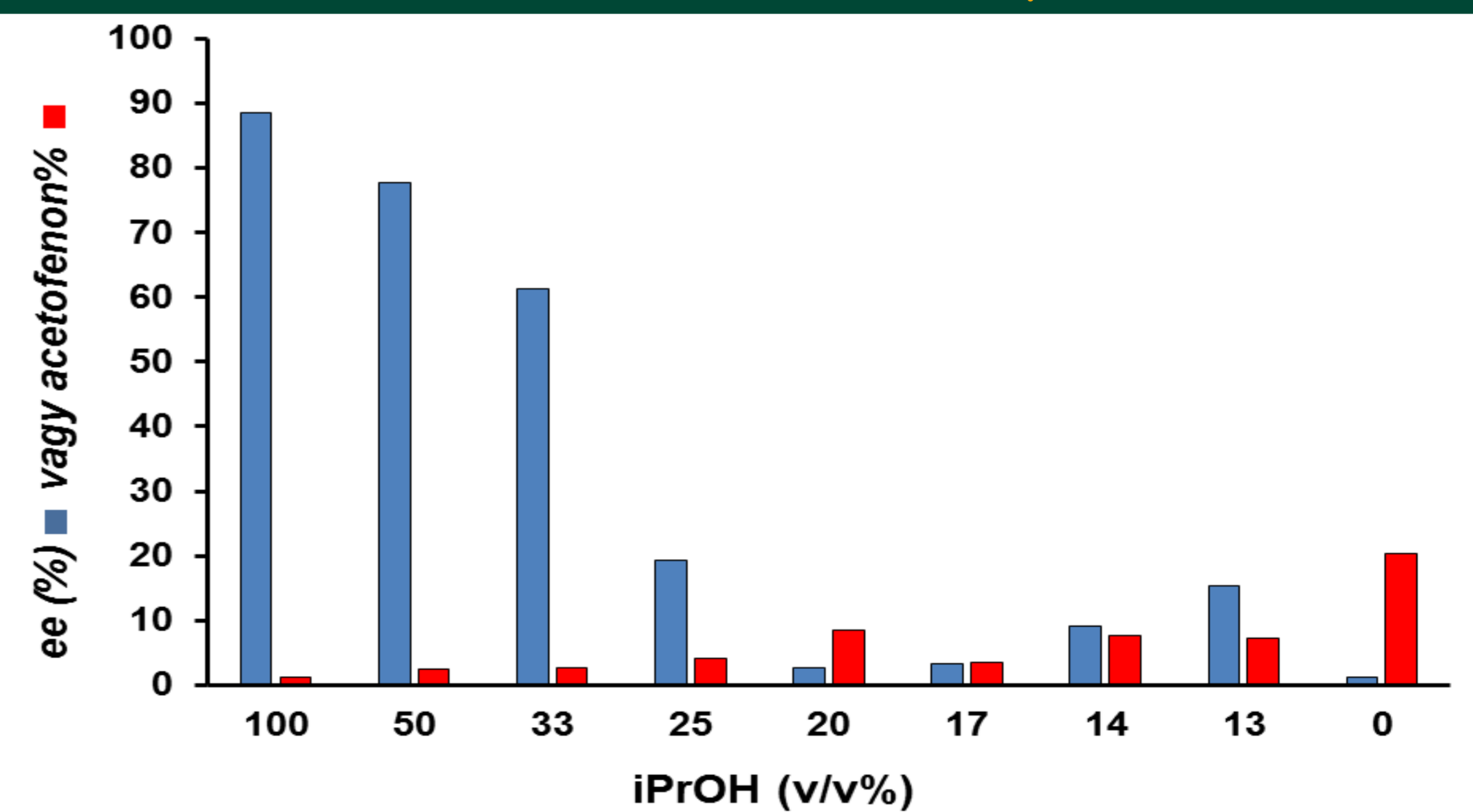

Az (S)-1-feniletanol (●) racemizációja és a képződő acetofenon (■) mennyisége a reakcióidő függvényében

Reakciókörülmények: c([RuCl₂(bmim)(η^6 -*p*-cimol)]) = 0,01 M; c(PPh₃) = 0,01 M; c((S)-1-feniletanol) = 0,252 M; c(HCOONa) = 0,1 M; oldószer = 2 ml toluol; T = 95 °C.

Az oldószer összetételének hatása az (S)-1-feniletanol racemizációjára és az ezt kísérő acetofenon képződésére

Reakciókörülmények: c([RuCl₂(bmim)(η^6 -*p*-cimol)]) = 0,01 M; c(PPh₃) = 0,01 M; c((S)-1-feniletanol) = 0,252 M; c(HCOONa) = 0,1 M; oldószer = 2 ml; t = 4 óra; T = 95 °C.

Ru(II)-(NHC) komplexek katalitikus aktivitása az (S)-1-feniletanol racemizációjában^a

Katalizátor	Hozzáadott ligandum	ee. (%)	Acetofenon (%)
1	nincs	99,9	0
2	[{RuCl ₂ (η^6 - <i>p</i> -cimol)} ₂] 1	96,5	4,9
3	[{RuCl ₂ (η^6 - <i>p</i> -cimol)} ₂] 1	77,6	9,5
4	[{RuCl ₂ (η^6 - <i>p</i> -cimol)} ₂] 1	52,7	8,4
5	[{RuCl ₂ (η^6 - <i>p</i> -cimol)} ₂] 1	53,3	17,5
6	[{RuCl ₂ (η^6 - <i>p</i> -cimol)} ₂] 1	4,1	20,6
7	[RuCl ₂ (bmim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)] 3	18,5	16,0
8	[RuCl ₂ (bmim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)] 3	1,3	20,4
9	[RuCl ₂ (bmim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)] 3	3,4	3,5 ^b
10	[RuCl ₂ (η^6 - <i>p</i> -cimol)(pta)]	89,1	4,6 ^c
11	[RuCl ₂ (bmim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)] 3	84,3	3,7 ^c
12	[RuCl ₂ (emim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)] 4	24,7	9,7 ^d
13	[RuCl ₂ (emim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)] 4	47,1	2,4 ^b
14	[RuCl(emim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)(PPh ₃)]Cl 7	28,7	5,3 ^b
15	[RuCl(emim)(η^6 - <i>p</i> -cimol)(pta)]Cl 8	20,5	4,8 ^b
16	[RuCl ₂ (bmim)(η^6 -benzol)] 5	78,4	2,1 ^e
17	[RuCl ₂ (emim)(η^6 -benzol)] 6	84,7	1,6 ^e

Reakciókörülmények: ^ac(katalizátor) = 0,01 M; c(ligandum) = 0,01 M; c((S)-1-feniletanol) = 0,252 M; c(HCOONa) = 0,1 M; oldószer = 2 ml toluol; t = 4 óra; T=95 °C; ^boldószer=toluol:izopropanol = 5:1; ^coldószer=1 ml toluol + 1 ml H₂O; ^doldószer=2 ml CH₂Cl₂; ^eoldószer=1 ml H₂O + 1 ml (toluol:izopropanol = 5:1). IMes.HCl=(1,3-bisz(2,4,6-trimetilfenil)imidazólium klorid), SIMes.HCl= (1,3-bisz(2,4,6-trimetilfenil)imidazolinium klorid).

Összefoglalás

- ✓ Sikeresen előállítottunk és jellemeztünk új, vegyes ligandumú [RuCl(NHC)(η^6 -*p*-cimol)(PR₃)]Cl összetételű komplexeket.
- ✓ Az új, félszendvics típusú (arén)Ru(II)-NHC és (arén)Ru(II)-NHC-foszfin típusú komplexek katalitikus aktivitását megvizsgáltuk az (S)-1-feniletanol racemizációs reakciójában (tervezük az Ir(I)-komplexet is) és megállapítottuk, hogy ezek a komplexek aktív katalizátorai optikailag tiszta szekunder alkoholok racemizációjának.

Köszönetnyilvánítás:

A kutatás a GINOP-2.3.2-15-2016-00008 és a GINOP-2.3.3-15-2016-00004 számú projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg. A szerzők köszönik a támogatást a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs alaptól (NKFI-FK128333) is és az Innovációs és Technológiai Minisztérium ED_18-1-2019-0028, Járóipari fejlesztési programjának is.

European Union
European Regional
Development Fund

INVESTING IN YOUR FUTURE